

Nr 263.

Av herr **Näsgård m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för tilläggsbidrag till vissa statsunderstödda torrlägningsföretag.*

I proposition nr 107 föreslås ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor för tilläggsbidrag till vissa statsunderstödda torrlägningsföretag. Det framhålles i propositionen, att den av kriget förorsakade allmänna prisstegringen medfört en avsevärd ökning av utgifterna för sådana statsunderstödda torrlägningsföretag, vilka kostnadsberäknats innan prisstegringen ännu gjort sig gällande men icke slutförts förrän densamma verkningar redan inträtt. Uppenbart är att dessa förhållanden för intressenterna i företagen fört med sig mången gång mycket kännbara ekonomiska konsekvenser, i synnerhet i fråga om de företag, där intressenterna i större utsträckning utgöras av småbrukare i små ekonomiska omständigheter. I icke så få fall torde följden ha blivit, att dylika företag antingen överhuvud icke påbörjats eller ock, sedan de väl igångsatts, icke slutförts. Med hänsyn härtill och då det ur flera synpunkter är önskvärt att torrlägningsverksamheten icke försvåras eller förhindras, har föredragande statsrådet funnit det synnerligen angeläget, att möjligheter öppnas att tilldela intressenterna i förevarande torrlägningsföretag ytterligare statsbidrag.

Beträffande frågan i vilken omfattning ytterligare statsbidrag bör kunna utgå har i propositionen gjorts skillnad mellan å ena sidan företag, som redan slutförts eller i mera väsentlig utsträckning påbörjats, och företag som hittills endast i ringa omfattning eller icke alls igångsatts. Med avseende å förstnämnda grupp föreslås, att bidraget skall kunna bestämmas till högst 50 procent av den styrkta merkostnaden, därvid dock denna icke må sättas högre än 60 procent av de vid arbetsplanens fastställande beräknade arbets- och materialkostnaderna. Intressenterna skola vidare bära en viss självrisk för kostnadsökningen, vilken risk ansetts böra sättas till 10 procent av nämnda kostnader.

I fråga om sådana företag, som endast i ringa omfattning eller icke alls igångsatts, föreligga — framhålles det i propositionen — icke samma billighetsskäl som beträffande förut nämnda företag. Därest tilläggsbidrag ej skulle kunna utgå till icke igångsatta företag, skulle detta emellertid med största sannolikhet leda till att de verkställda förrättningarna skulle få förfalla och sedermera nya förrättningar för omräkning av kostnaden och båtnaden påkallas, vilket skulle medföra en svår belastning för den redan nu hårt ansträngda

lantbruksingenjörsorganisationen. Med hänsyn härtill har föredraganden förklarat sig icke vilja motsätta sig att även beträffande dessa företag vissa tilläggsbidrag må kunna beviljas, därest vid förnyat bedömande behov av företagets snara utförande anses föreligga och företaget på grund av nytt läge i fråga om båtnaden befinnes vara ekonomiskt försvarbart. Frågan om tilläggsbidrag i dessa fall skall emellertid underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Enligt gällande bestämmelser kunna intressenterna i ett torrlägningsföretag, som fördyrats genom prisstegringen under kriget, efter ny kostnads- och båtnadsberäkning göra framställning om höjt bidrag, men den nya kostnads- och båtnadsberäkningen får ofta till följd att företaget icke längre blir bidragsberättigat. Statsmakterna ha nämligen på goda skäl intagit den ståndpunkten, att båtnaden i dylika fall icke får automatiskt räknas upp i nivå med kostnaden. Något skäl att utan vidare antaga, att båtnaden stigit i samma grad som kostnaden, finns naturligtvis icke, och båtnadsvärdet bör ju baseras på medelvärden under en längre tidrymd. Härav följer att så starka kostnadsstegringar, som ägt rum under krigsåren, medföra stagnation i den statsunderstödda torrlägningsverksamheten, om icke särskild hänsyn tages till rådande förhållanden.

Genom nu föreliggande proposition beredas möjligheter till viss kompensation för kostnadsökningen i vad angår företag, som redan utförts eller i mera väsentlig utsträckning påbörjats, under det att meningen synes vara att företag som icke igångsatts endast mera undantagsvis skola kunna erhålla tilläggsbidrag. Av de torrlägningsföretag, som kostnadsberäknats före kriget eller under de första krigsåren, ha emellertid många beviljats bidrag av lantbruksstyrelsen men icke igångsatts, då intressenterna velat avvakta efterkrigstiden under förväntan att kostnaderna skulle sjunka så mycket, att företagen kunna utföras utan alltför stora extra uppoffringar för delägarna. Någon dylik allmän kostnadssänkning har dock hittills icke inträffat och torde icke heller anses önskvärd.

Såsom framhållits i ett i propositionen refererat yttrande är en mycket stor del av de företag, som skulle komma i fråga för de föreslagna tilläggsbidragen, förlagda till småbrukarbygder, och torrlägningsverksamheten torde mer än de flesta andra åtgärder underlätta strävandena att komplettera ofullständiga jordbruk. Det är därför mycket angeläget, att den statsunderstödda torrlägningsverksamheten icke hämmas.

Ju längre det nuvarande prisläget varar, desto mera påverkas även båtnadsvärdena enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända beräkningsgrunder. Det kan därför möjligen göras gällande, att det nuvarande läget är av övergående natur. Resultatet blir emellertid i så fall, att torrlägningsföretag som kostnadsberäknas och båtnadsuppskattas efter kriget kunna utföras med hjälp av statsbidrag, under det att företag som handlagts av myndigheterna före kriget eller under de första krigsåren icke kunna utföras, såvida icke del-

ägarna befinna sig i en sådan ställning, att de kunna taga mycket stora ekonomiska risker.

Bland annat med hänsyn därtill att torrläggingsverksamhetens normala fortgång är en nödvändig förutsättning för att rationaliseringssträvandena inom jordbruket skola krönas med framgång, synes det icke vara försvarligt att inskränka de i propositionen som kompensation för prisstegringen föreslagna tilläggsbidragen till i huvudsak sådana företag, som redan utförts eller i mera väsentlig utsträckning påbörjats.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 107 måtte uttala sig för att vid beviljandet av tilläggsbidrag som kompensation för kostnadsstegringen under kriget något undantag icke bör göras för torrläggingsföretag, som endast i ringa omfattning eller icke alls igångsatts.

Stockholm den 13 mars 1946.

Bernhard Näsgård.

Jones Erik Andersson.

Arvid De Geer.

Gust. E. Andersson.

K. A. Westman.

Gärda Svenson.

Ivar Persson.
